

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22517758.1402.13.4.1.9>

بررسی وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در میان دانشجویان دانشگاه فرهنگیان

محسن مولانپناه^۱، یوسف نامور^{۲*}، اعظم راستگو^۳، مجید احمدلو^۴، توران سلیمانی ملا یوسف^۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۲

چکیده

پژوهش حاضر، با هدف بررسی وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در میان دانشجویان دانشگاه فرهنگیان انجام شد. روش پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی - مقطعی بود. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فرهنگیان استان اردبیل به تعداد ۱۳۱۴ نفر بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس و با استفاده از جدول مورگان ۲۷۸ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته بود که روایی آن با استفاده از شاخص AVE و روایی صوری مورد تأیید قرار گرفت. مقدار شاخص AVE برای هر کدام از مؤلفه‌های سواد مالی (دانش مالی، نگرش مالی و رفتار مالی) بزرگتر از ۰/۵ و در روایی صوری نیز پرسشنامه توسط متخصصان موضوعی بررسی و مورد تأیید قرار گرفت و همچنین پایایی آن از طریق دو شاخص پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که مقدار آنها برای هر کدام از مؤلفه‌های سواد مالی (دانش مالی، نگرش مالی و رفتار مالی) بالاتر از ۰/۷ بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تی تک نمونه با استفاده از نرم-افزار SPSS22 استفاده شد. نتایج نشان داد که تحصیلات والدین، درآمد دانشجوی، محل سکونت و جنسیت به ترتیب بیشترین تأثیر را بر رفتار، نگرش و دانش مالی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان دارند.

واژگان کلیدی: سواد مالی، دانش مالی، نگرش مالی، رفتار مالی، دانشگاه فرهنگیان

-
- ۱- دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران. M.molopanah@gmail.com
  - ۲- دانشیار گروه مدیریت آموزشی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران. yousefy650@yahoo.com
  - ۳- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران. Rastgoo20@yahoo.com
  - ۴- استادیار گروه مدیریت، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران. mahmadlu@gmail.com
  - ۵- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران. T.soloimani12@gmail.com

مقدمه

اولویت جهانی تبدیل و به برنامه تحصیلی مدارس ابتدایی و متوسطه در جهان اضافه شده است (تفتیان؛ عضدی و راجل، ۱۳۹۷).

تحقیقات پیرامون سواد مالی در ایران از سال ۱۳۹۰ شروع گردید. تحقیقات متنوعی پیرامون سواد مالی انجام شده است. در برخی از تحقیقات همچون جورج اوکیله و همکاران (۲۰۱۸)، روساکر و روساکر (۲۰۱۶)، صبری و همکاران (۲۰۱۰)، قنایزی و اطهری (۱۴۰۲)، روشندل و همکاران (۱۳۹۷) و دیانتی‌دیلمی و حنیفه‌زاده (۱۳۹۴) به بررسی سواد مالی و ضرورت آن پرداختند. تحقیقاتی همچون احمدی و همکاران (۱۳۹۴) و مورگان و تیرینه (۲۰۱۹)، دوراک و هنلی (۲۰۱۰)، نیز به مؤلفه‌های سواد مالی و تحقیق یعقوب‌نژاد و همکاران (۱۳۹۰)، به ارائه الگو پیرامون سواد مالی پرداخته اند.

تحقیقاتی که در ایران بر روی میزان سواد مالی انجام شده است، نشان می‌دهد سطح سواد مالی در جایگاه مناسبی نیست و نیاز جدی به ارتقای آن احساس می‌شود (حنیفه‌زاده، دیانتی، ۱۳۹۴). لویمی (۱۳۹۶) وضعیت سواد مالی و ابعاد آن در بین دانش‌آموزان را پایین‌تر از حد متوسط شناسایی کرد. آنچه مسلم است نقش نظام‌های آموزشی و مدرسه در ایجاد، رشد و توسعه سواد مالی و اقتصادی در جوامع امروزی بیش‌ازپیش اهمیت می‌یابد (تفتیان؛ عضدی و راجل، ۱۳۹۷). برنهم‌و گارت (۲۰۰۳) نشان می‌دهند کسانی که تحت آموزش مالی در دبیرستان یا در محل کار قرار گرفتند، می‌توانند کسب‌وکارها را نجات دهند. در حقیقت کلید افزایش سواد مالی کشور در آموزش آن به دانش‌آموزان است. (کامرون و همکاران، ۲۰۱۳). برای بر طرف کردن این کمبود، مراکز مختلفی برای آموزش سواد مالی و سبک‌های مدیریت مالی ایجاد شده‌اند که همه می‌کوشند که سطح سواد مالی کشور را بهبود بخشند. مهم‌ترین و اساسی‌ترین این مراکز که همه‌گیر بوده و به‌گونه‌ای تمام دانش‌آموزان از کانال آن عبور می‌کنند، مدارس هستند. از آنجا که تحصیل و آموزش، بخشی از عملکرد جامعه است، اجتناب‌ناپذیر است که وظیفه مدارس آن جامعه، باید تا حدودی، آماده کردن

زندگی، در دنیایی که بیش از آنکه تجارت محور باشد، محور مالی دارد؛ بستگی به توانایی فرد در مدیریت امور مالی و سطح دانش فردی که به امور مالی دست می‌یابد و حفظ می‌کند، قطعاً زندگی را هنگام تصمیم‌گیری‌های مالی روزانه آسان می‌کند. بدیهی است بکارگیری تصمیم‌های مالی درست، جز از طریق داشتن سطح مناسبی از سواد مالی امکان‌پذیر نیست. اشخاص با توجه به تغییر رویکرد زندگی اجتماعی به‌سوی مالی شدن، لازم است به افزایش توانایی خود از لحاظ سواد مالی اقدام کنند (بیدگلی و کریم‌خانی، ۱۳۹۵). برای بر طرف کردن این کمبود، مراکز مختلفی برای آموزش سواد مالی و سبک‌های مدیریت مالی ایجاد شده‌اند که همه می‌کوشند که سطح سواد مالی کشور را بهبود بخشند. مهم‌ترین و اساسی‌ترین این مراکز که همه‌گیر بوده و به‌گونه‌ای تمام دانش‌آموزان از کانال آن عبور می‌کنند، مدارس هستند. از آنجا که تحصیل و آموزش، بخشی از عملکرد جامعه است، اجتناب‌ناپذیر است که وظیفه مدارس آن جامعه، باید تا حدودی، آماده کردن جوانان برای زندگی در آن جامعه تلقی شود. با این توصیف از اهداف مدارس که تربیت و آماده‌سازی دانش‌آموزان برای ورود به اجتماع است، آموزش سواد مالی را نیز شامل می‌شود. بر این اساس آموزش سواد مالی (FLE) به یک اولویت جهانی تبدیل و به برنامه تحصیلی مدارس ابتدایی و متوسطه در جهان اضافه شده است (تفتیان و تجملیان، ۱۳۹۹). در آموزش مدیریت مالی در مدارس ژاپن، انجمن خریدوفروش امنیتی ژاپن و گروه به بازار سهام توکیو، شرایط و تجهیزات آموزشی مدیریت مالی را برای دانش‌آموزان مقطع ابتدایی تا دانشگاه فراهم می‌آورند و دوره شبیه‌سازی شده رقابت‌های سرمایه‌گذاری را برای افزایش سواد مالی دانش‌آموزان برگزار می‌کنند. در دیگر کشورهای نسبتاً توسعه‌یافته چون تایوان، از محققان و متخصصان تا مقامات دولتی، تقریب همه اهمیت آموزش و تحصیلات مدیریت مالی را اظهار و تصدیق کردند و در نظر داشتند که دولت باید نقش مداخله و مؤثری را ایفا کند، سرمایه‌گذاری و مدیریت مالی را در یک برنامه تحصیلی رسمی برای مقطع ابتدایی تا دبیرستان بکار گیرد و دانش‌آموزان را برای داشتن سواد مالی، با رشد دادن مدیریت بودجه و مفاهیم طرز استفاده از آن، آموزش دهد (مالکون، ۲۰۱۱). بر این اساس آموزش سواد مالی (FLE) به یک

¹ George Okello

² Rosacker & Rosacker

³ Sabri et al

⁴ Morgan & Trinh

⁵ Dvorak & Hanly

⁶ Bernheim

⁷ Garrett

بهترین راه تربیت سواد مالی جامعه، ایستگاه معلم است. لذا این پرسش اساسی مطرح می‌شود که معلمان آینده خود تا چه اندازه نسبت به سواد مالی آگاهی دارند و آن را در فرایند زندگی مورد استفاده قرار می‌دهند؟ بر این اساس در این تحقیق، وضعیت سواد مالی و مؤلفه‌های آن در میان دانشجویان دانشگاه فرهنگیان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

پیشینه تحقیق

جانا و همکاران^۱ (۲۰۲۳) با شناسایی تأثیر متغیرهای جمعیتی و اجتماعی - اقتصادی بر سواد مالی و تأثیر آن بر استفاده از خدمات مالی نتیجه گرفتند که اصلی‌ترین متغیرهای توضیحی سواد مالی شغل، درآمد و صلاحیت تحصیلی می‌باشد. به همین ترتیب، مهم‌ترین عامل مثبت سواد مالی، درآمد و محل زندگی است. بنابراین نتیجه این پژوهش پیامد مهمی در هدایت سیاست‌گذاران در زمینه بهبود و در نظر گرفتن سواد مالی دارد.

پورویدیانچی^۲ و همکاران^۳ (۲۰۲۲) تأثیر سواد مالی، برنامه‌ریزی مالی، خودکارآمدی مالی و متغیرهای جمعیت‌شناختی بر رفتار مالی را مورد بررسی قرار داده و نتیجه گرفتند که سواد مالی، برنامه‌ریزی مالی و خودکارآمدی مالی تأثیر قابل توجهی بر رفتار مالی دارند. متغیرهای جمعیت‌شناختی سطح تحصیلات، جنسیت و سن تأثیری بر رفتار مالی ندارند.

نویتاساری^۴ و همکاران^۵ (۲۰۲۱) تأثیر سواد مالی، اقتصادی اجتماعی والدین و سبک زندگی دانش‌آموزی بر مدیریت مالی فردی دانش‌آموزان را مورد مطالعه قرار دادند، نشان دادند که سواد مالی بر مدیریت مالی شخصی دانش‌آموزان، سبک زندگی دانشجویی بر مدیریت مالی فردی دانش‌آموزان و اقتصاد اجتماعی والدین بر مدیریت مالی شخصی دانش‌آموزان تأثیر معناداری دارد.

مورگان^۴ و ترینه^۵ (۲۰۱۹)، به بررسی عوامل تعیین کننده و اثرات سواد مالی در کامبوج و ویتنام پرداختند. این پژوهش دامنه ادبیات و نوشته‌جات پیرامون عوامل تعیین کننده و اثرات سواد مالی را از طریق برگزاری نظرسنجی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در دو

جوانان برای زندگی در آن جامعه تلقی شود. با این توصیف، از اهداف مدارس که تربیت و آماده‌سازی دانش‌آموزان برای ورود به اجتماع است، آموزش سواد مالی را نیز شامل می‌شود. مسلم است که تعلیم و تربیت در مدارس توسط معلمان و مربیان صورت می‌گیرد و برای محقق شدن هدف فوق این معلمان هستند که می‌توانند در زمینه ایجاد و توسعه مهارت‌های مالی و اقتصادی نقش بسزایی داشته باشند. (تفتیان؛ عضدی و راجل، ۱۳۹۷). با توجه به بحث صورت گرفته و اهمیتی که بحث آموزش و داشتن توانایی سواد مالی و تأثیر آن بر زندگی اجتماعی خانواده‌ها دارد، ولی همچنان به‌طور جدی در برنامه درسی کشور از ابتدایی تا دانشگاه مورد توجه قرار نگرفته است. به‌طوری‌که نتایج تحقیقات نشان می‌دهند که در کتب دبیرستان به بحث کسب‌وکار و کارآفرینی کمترین توجه شده است (میرعرب و همکاران، ۱۳۹۷) و بحث اشتغال دانش‌آموختگان در کشور بحرانی بوده و ضروری است که دانشگاه‌ها به مهارت‌های کارآفرینی، علمی، عملی و بکارگیری دانش روز توجه بیشتری نمایند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۴). در این میان نهاد آموزشی و بخصوص معلمان به‌عنوان یکی از ارکان و مؤلفه‌های نهاد آموزشی در کنار خانواده یکی از تأثیر گذارترین عوامل تربیت شهروندی است. این قشر معلمان هستند که نقش بی‌بدیلی در تربیت شهروندان مطلوب و شایسته در جامعه دارند. آنها با تربیت دانش‌آموزان، آنها را برای زیستن مسئولانه، خلاقانه، قانون‌مدارانه، ارزش‌مدارانه و آگاهانه در جامعه آماده می‌کنند. معلمان می‌توانند با پرورش خلاقیت دانش‌آموزان و ایجاد بستر لازم جهت شکوفایی دانش‌آموزان و جستجوگری و قوه خلاقه دانش‌آموزان، استعدادها و گرایش به کار جمعی را در آنان تقویت کنند. معلمان می‌توانند دانش‌آموز محوری را در آموزش و پرورش گسترش دهند و نظام آموزشی سنتی را تغییر دهند (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین از حیث اهمیت خاص سواد مالی و با توجه به آنکه تربیت نیروی آینده‌ساز کشور (که مسلط به سواد مالی باشند) در گروه دانش معلمان است، میزان دانش مالی معلمان حائز اهمیت است. در حقیقت این سؤال مطرح است که خود آموزش‌دهندگان تا چه حدی از سواد مالی برخوردار می‌باشند؟ در شرایطی که دانشگاه‌های فرهنگیان متولی تربیت معلمان آینده هستند،

1 . Jana, Sinha, & Gupta

2 Purwidianti

3 Novitasari

4 Morgan

5 trinh

روشندل، امیری و طغیانی (۱۳۹۷) به بررسی تحقیقی با عنوان سواد مالی و ضرورت سنجش آن در نظام نوین آموزشی؛ مطالعه موردی شهرستان شهرضا پرداختند. نتایج تحقیق فوق نشان می‌دهد از ۱۵۴ امتیاز ممکن در پرسشنامه، میانگین نمره سواد مالی دانش‌آموزان ۳۳ است که نشان دهنده ناچیز بودن سواد مالی در بین دانش‌آموزان این مقطع است.

هراتیان و پیری (۱۳۹۸) بررسی دانش، نگرش و رفتار مالی در سواد مالی دانشجویان را انجام دادند و نتیجه گرفتند که بین دانش و نگرش و همچنین نگرش و رفتار همبستگی مثبتی وجود دارد اما بین دانش و رفتار مالی هیچگونه همبستگی و ارتباطی مشاهده نگردید. این نتایج بیان می‌کند که صرف کسب دانش مالی نمی‌تواند منجر به بهبود رفتار مالی دانشجویان گردد.

رضایی و همکاران (۱۳۹۲) با مقایسه تفاوت سواد مالی دانشجویان دانشکده تربیت بدنی با دانشجویان سایر دانشکده‌های دانشگاه مازندران و بررسی ارتباط آن با ویژگی‌های فردی (جنسیت، مقطع تحصیلی، محل سکونت، دانشکده محل تحصیل، میزان درآمد ماهیانه خانواده، تحصیلات والدین) را انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان داد بین سواد مالی دانشجویان بر اساس مؤلفه‌های فردی (جنسیت، مقطع تحصیلی و دانشکده محل تحصیل) تفاوت مثبت وجود دارد در حالی که بین سواد مالی و محل سکونت، تحصیلات والدین، تجارب مالی دوران کودکی و میزان درآمد ماهانه خانواده دانشجویان با سواد مالی آنان تفاوتی یافت نشد.

کریمی (۱۳۹۲) پژوهشی به‌منظور سنجش سطح سواد مالی دانشجویان و بررسی تأثیر تجارب مصرفی دوران کودکی دانشجویان و مشخصات دموگرافیک (جمعیت-شناختی) بر روی سواد مالی آنها اجرا کرد که جامعه آماری این پژوهش دانشجویان دانشگاه‌های استان یزد بودند. در بررسی فرضیه اول نتایج حاکی از آن بود که به‌طور میانگین، دانشجویان به بیش از نیمی از سؤالات به‌صورت صحیح پاسخ دادند. نتایج فرضیه دوم بیانگر آن است که سطح سواد مالی دانشجویان تحت تأثیر مؤلفه‌های سن، جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، نوع اشتغال، دانشکده تحصیلی، تحصیلات، رشته تحصیلی مقطع متوسطه و استقلال مالی می‌باشد؛ اما مؤلفه‌های حوزه فعالیت، معدل، سطح درآمد و تحصیلات پدر و مادر بر سطح سواد مالی سرمایه‌گذاران اثری ندارند.

اقتصاد نسبتاً کم درآمد آسیایی کامبوج و ویتنام و تجزیه و تحلیل عوامل تعیین کننده سواد مالی و اثرات سواد مالی بر پس انداز و تأمین مالی گسترش می‌دهد. به‌طور کلی، پژوهش حاضر یافته‌های تحقیقات سایر کشورها را تأیید می‌کند، اما برخی از تفاوت‌ها را نیز آشکار می‌سازد. عوامل تعیین کننده سواد مالی عبارتند از: سطح تحصیلات، درآمد، سن و وضعیت شغلی. هر دو سواد مالی و سطوح آموزش عمومی به‌طور مثبت و معناداری با رفتار پس انداز و تأمین مالی رابطه دارند، و این نتایج به‌طور کلی حتی هنگام از میان برداشتن (اصلاح) درون‌زایی احتمالی سواد مالی، برقرار است.

بیکر^۱ و همکاران (۲۰۱۸) با مطالعه نحوه ارتباط سواد مالی و متغیرهای جمعیتی با سوگیری رفتاری، عامل‌های سن، شغل و تجربه سرمایه‌گذاری را مهم‌ترین متغیر مؤثر بر سواد مالی دانسته و ابراز داشتند که جنسیت در میزان سواد مالی مؤثر است.

دنگ^۲ و همکاران (۲۰۱۳) با بررسی تأثیر سواد مالی معلمان بر آموزش امور مالی در مدارس ابتدایی نشان دادند که همبستگی مثبتی بین سواد مالی معلمان و آموزش مباحث مالی وجود دارد؛ بنابراین می‌توان چنین بیان داشت که هر چقدر توانایی و دانش و مهارت‌های مرتبط با سواد مالی در بین معلمان بهتر باشد، کیفیت انتقال مفاهیم و به‌طور کلی تدریس مباحث مالی بهتر خواهد بود.

اوژند و محمدپور (۱۴۰۲) با مطالعه توانایی شناختی، دانش اقتصادی و سواد مالی دریافتند که ارتباط مثبت و معناداری میان دانش اقتصادی و سواد مالی و توانایی شناختی برقرار است. این در حالی است که این روابط به‌طور مثبت توسط آموزش میانجیگری می‌شوند.

تفتیان و تجملیان (۱۳۹۹) با عنوان بررسی مروری بر مطالعات سواد مالی و رفتار مالی در گروه‌های سنی مختلف نشان می‌دهد، منابع موجود در حوزه گروه‌های سنی نشانگر وجود تفاوت‌های قابل ملاحظه در سواد مالی و رفتارهای مالی می‌باشد، درک تغییرات در هوش سیال و اهمیت هوش متبلور به آموزگاران و سیاست‌گذاران این امکان را می‌دهد که به مسأله افزایش سواد مالی با استفاده از روش‌های متناسب برای سنین مختلف توجه کنند.

¹ Baker

² deng

روش تحقیق

گرفته شد. این مقیاس ۲۹ گویه‌ای، مؤلفه‌ها توجه به دانش مالی، نگرش مالی و رفتار مالی را می‌سنجد. آزمودنی‌ها به هر یک از گویه‌های این پرسشنامه بر روی طیف لیکرت ۵ درجه‌ای پاسخ دادند. برای بررسی روایی صوری پرسشنامه با رجوع به نظر متخصصان و استادان از روایی ابزار اندازه‌گیری، در سنجش متغیرهای پژوهش اطمینان حاصل شده است. همچنین، علاوه بر بررسی روایی صوری برای اطمینان از اینکه گویه‌های ابزار به بهترین نحو جهت اندازه‌گیری محتوا طراحی شده‌اند از میانگین واریانس استخراج شده (AVE). همچنین پایایی آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های دانش مالی، نگرش مالی و رفتار مالی به ترتیب ۰/۹۵۹، ۰/۸۸۵ و ۰/۹۰۷ محاسبه شد. مقدار آلفای کرونباخ کلیه متغیرها بزرگتر از ۰/۷ است که این امر نشان از تأیید پایایی گویه‌ها و همسانی درونی سؤال‌ها دارد. تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده به دو روش توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم‌افزار SPSS22 انجام شد.

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر گردآوری داده‌های پژوهش، توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش ۱۳۱۴ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های فرهنگیان استان اردبیل بودند که ۲۷۸ نفر با توجه به جدول مورگان و به روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌ها از طریق پرسشنامه آنلاین در شبکه‌های مجازی مرتبط با دانشجویان دانشگاه‌های فرهنگیان استان اردبیل توزیع و گردآوری شد.

در این پژوهش از پرسشنامه محقق‌ساخته به‌عنوان ابزار پژوهش استفاده شد؛ بدین صورت که ابتدا با استفاده از مطالعات نظری ۳۵ گویه برای پرسشنامه در نظر گرفته شد و سپس محقق به‌صورت مصاحبه‌ای نیمه ساختار یافته و برنامه‌ریزی شده، نظر ۲۱ نفر از استادان و متخصصین حوزه مالی را در مورد گویه‌ها خواستار شد بعد از بررسی مصاحبه‌ها و اشتراک نظرات استادان و صاحب‌نظران، ۲۹ گویه به‌عنوان گویه‌های پرسشنامه در نظر

جدول شماره ۱- اطلاعات جامعه آماری و حجم نمونه انتخابی پژوهش

ردیف	نام مرکز	استان	شهرستان	جنسیت	جمعیت	درصد	تعداد زیرمجموعه
۱	پردیس علامه طباطبایی	اردبیل	اردبیل	مرد	۶۲۷	۴۸	۱۳۳
۲	پردیس بنت‌الهدی صدر	اردبیل	اردبیل	زن	۴۲۶	۳۲	۸۹
۳	مرکز آزادگان	اردبیل	نیر	مرد	۲۶۱	۲۰	۵۶
	جمع				۱۳۱۴	۱۰۰	۲۷۸

روایی و پایایی پرسشنامه

جدول ۲- جدول مشخصات بارعاملی، پایایی مرکب و میانگین واریانس مدل اندازه‌گیری پژوهش

سازه	گویه	بارعاملی	آماره معناداری	میانگین (AVE)	واریانس	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
نگرش	Q01	۰,۷۹۳	۱۵,۱۷۲	۰/۵۵۴	۰/۹۰۸	۰/۸۸۵	
	Q05	۰,۷۰۰	۸,۳۶۱				
	Q11	۰,۷۱۲	۱۰,۹۳۵				
	Q15	۰,۷۵۲	۹,۵۵۹				
	Q18	۰,۷۱۳	۴,۸۵۹				
	Q19	۰,۸۰۹	۱۴,۰۹۸				
	Q23	۰,۷۴۸	۱۰,۰۱۶				
	Q24	۰,۷۲۰	۱۱,۲۶۹				
دانش	Q02	۰,۸۶۸	۲۲,۵۰۷	۰/۷۱۲	۰/۹۶۴	۰/۹۵۹	
	Q06	۰,۸۴۰	۱۸,۳۹۶				
	Q07	۰,۹۱۷	۲۸,۸۲۵				

				۲۱,۲۴۹	۰,۸۴۰	Q08
				۲۹,۵۹۹	۰,۸۸۳	Q09
				۸,۸۳۲	۰,۷۵۱	Q21
				۹,۸۳۷	۰,۸۰۵	Q22
				۸,۳۷۴	۰,۷۲۷	Q26
				۲۳,۸۱۸	۰,۸۶۶	Q27
				۲۷,۸۲۲	۰,۹۰۹	Q28
				۱۹,۶۴۸	۰,۸۵۱	Q29
				۱۵,۸۲۱	۰,۸۱۹	Q03
				۱۲,۸۷۸	۰,۷۹۴	Q04
				۱۴,۴۲۵	۰,۷۴۸	Q10
				۱۶,۲۲۸	۰,۸۵۰	Q12
				۹,۳۲۹	۰,۷۱۳	Q13
	۰/۹۰۷	۰/۹۲۳	۰/۵۴۸	۶,۱۸۷	۰,۶۵۷	Q14
				۶,۵۷۹	۰,۶۹۷	Q16
				۸,۷۹۸	۰,۷۱۶	Q17
				۸,۸۵۸	۰,۷۳۸	Q20
				۵,۹۴۳	۰,۶۴۷	Q25

رفتار

وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در مورد سنوات دانشجویان چگونه است؟

یافته‌ها

جهت شناسایی عوامل مؤثر بر سواد مالی با مطالعات گسترده در مقالات و اسناد و وب‌گاه‌های معتبر، اقدام به جمع‌آوری مؤلفه‌های مؤثر بر سواد مالی درج شده در اسناد شد. در مطالعات صورت گرفته از اسناد معتبر حوزه سواد مالی، مؤلفه‌های سواد مالی استخراج شد و سپس مطابق با این مؤلفه‌ها گویه‌های پرسشنامه تنظیم گردید. سپس این گویه‌ها در اختیار خبرگان و صاحب‌نظران قرار گرفت؛ که در نهایت ۲۹ گویه مورد تأیید و در قالب پرسشنامه در اختیار دانشجویان قرار گرفتند.

نتایج پژوهش حاکی از آن بود که بین متغیرهای نگرش و رفتار از نظر مردان و زنان تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین مقدار t محاسبه شده برای متغیرهای دانش مالی در سطح آلفای $0/05$ از مقدار بحرانی جدول (۱/۹۶) بزرگتر بوده و بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها رد می‌شود. به عبارت دیگر، سطح متغیرهای دانش مالی از نظر مردان بالاتر از زنان است.

همان‌طور که در جدول بالا مشخص است، مقادیر میانگین واریانس استخراج شده (AVE) در تمامی موارد بزرگتر از مقدار $0/5$ است که نشان دهنده روایی متغیرهای پژوهش است. همچنین مقادیر پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ در تمامی مؤلفه‌ها بزرگتر از مقدار $0/7$ است. بنابراین پایایی پرسشنامه پژوهش مورد تأیید است.

سؤال پژوهش

وضعیت مؤلفه دانش مالی در میان دانشجویان چگونه است؟

وضعیت مؤلفه رفتار مالی در میان دانشجویان چگونه است؟

وضعیت مؤلفه نگرش مالی در میان دانشجویان چگونه است؟

وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در میان دانشجویان دختر و پسر چگونه است؟

وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در میان دانشجویان متأهل و مجرد چگونه است؟

وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در مورد تفاوت محل زندگی دانشجویان چگونه است؟

وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در مورد تحصیلات والدین دانشجویان چگونه است؟

وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در مورد درآمد دانشجویان چگونه است؟

جدول ۳- نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه متغیرهای پژوهش بر حسب جنسیت

متغیرهای پژوهش	جنسیت	میانگین	فرض برابری واریانس		معناداری اختلاف میانگین
			F	T	
نگرش	زن	۳/۱۳	۰/۸۸۲	-۰/۸۶۶	۰/۳۸۷
	مرد	۳/۲۰			
دانش	زن	۲/۱۲	۰/۱۳۲	-۲/۴۰۰	۰/۰۱۷
	مرد	۲/۳۶			
رفتار	زن	۲/۹۴	۰/۵۶۸	-۱/۵۵۹	۰/۱۳۱
	مرد	۳/۰۵			

میانگین‌ها تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، بین تمامی متغیرها از نظر افراد مجرد و متأهل تفاوت معناداری وجود ندارد.

تأثیر وضعیت تأهل نتایج پژوهش حاکی از آن بود که مقدار t محاسبه شده برای تمامی متغیرها در سطح آلفای ۰/۰۵ از مقدار بحرانی جدول (۱/۹۶) کوچکتر بوده و بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین

جدول ۴- نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه متغیرهای پژوهش بر حسب وضعیت تأهل

متغیرهای پژوهش	وضعیت تأهل	میانگین	فرض برابری واریانس		معناداری اختلاف میانگین
			F	T	
نگرش	مجرد	۳/۱۸	۰/۲۲۲	۰/۱۰۱	۰/۹۲۰
	متأهل	۳/۱۷			
دانش	مجرد	۲/۲۷	۰/۲۳۲	-۰/۴۶۰	۰/۶۴۶
	متأهل	۲/۳۳			
رفتار	مجرد	۳/۰۳	۰/۳۶۲	۱/۲۶۲	۰/۲۰۸
	متأهل	۲/۹۰			

مقدار t محاسبه شده برای متغیرهای دانش، رفتار مالی در سطح آلفای ۰/۰۵ از مقدار بحرانی جدول (۱/۹۶) بزرگتر بوده و بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها رد می‌شود. به عبارت دیگر، سطح متغیرهای دانش، رفتار مالی از نظر افرادی که محل زندگی دائمی آنها شهری است بالاتر از افرادی است که محل زندگی دائمی آنها روستایی است.

نتایج آزمون لون نشان داد که سطح معناداری (Sig) در همه موارد بالاتر از ۰/۰۵ است. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که مقدار t محاسبه شده برای متغیر نگرش در سطح آلفای ۰/۰۵ از مقدار بحرانی جدول (۱/۹۶) کوچکتر بوده و بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، بین نگرش از نظر افرادی که محل زندگی دائمی آنها شهری و روستایی است تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین

جدول ۵- نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه متغیرهای پژوهش بر حسب محل زندگی دائمی

متغیرهای پژوهش	محل زندگی دائمی	میانگین	فرض برابری واریانس		معناداری اختلاف میانگین
			F	T	
نگرش	شهری	۳/۲۰	۰/۱۰۹	۰/۷۴۲	۰/۱۴۷
	روستایی	۳/۰۸			
دانش	شهری	۲/۳۹	۱/۲۱۵	۰/۲۵۸	۴/۵۴۴
	روستایی	۱/۸۹			
رفتار	شهری	۳/۰۹	۱/۶۲۶	۰/۲۰۳	۴/۶۳۲
	روستایی	۲/۷۳			

نتایج آزمون F نشان می‌دهد که بین سطوح مختلف متغیرهای نگرش و رفتار بر حسب سنوات تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها رد می‌شود (جدول ۹). با توجه به مقادیر میانگین در جدول ۶، بیشترین میانگین متغیرهای دانش مالی مربوط به افراد با سنوات ترم ۵ و ۶ می‌باشد.

جدول ۶- آمار توصیفی مربوط به متغیرهای دانش و سواد مالی بر حسب سنوات

متغیر	سنوات	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
دانش	ترم ۱ و ۲	۷۱	۲/۱۲	۰/۶۵۲
	ترم ۳ و ۴	۲۴	۱/۹۳	۰/۶۰۲
	ترم ۵ و ۶	۱۴۸	۲/۴۱	۰/۹۱۰
	ترم ۷ به بالا	۳۵	۲/۲۹	۰/۵۹۵
سواد مالی	ترم ۱ و ۲	۷۱	۲/۷۲	۰/۴۷۹
	ترم ۳ و ۴	۲۴	۲/۵۲	۰/۴۳۷
	ترم ۵ و ۶	۱۴۸	۲/۸۵	۰/۶۴۷
	ترم ۷ به بالا	۳۵	۲/۷۵	۰/۴۱۲

همچنین بین سطوح مختلف متغیرهای دانش و رفتار بر حسب درآمد خانوار تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها رد می‌شود (جدول ۹). با توجه به مقادیر میانگین در جدول ۷، بیشترین میانگین متغیرهای نگرش مالی مربوط به افراد با درآمد خانوار بیشتر از ۱۵ میلیون می‌باشد.

جدول ۷- آمار توصیفی مربوط به متغیرهای نگرش و سواد مالی بر حسب درآمد خانوار

متغیر	درآمد خانوار	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
نگرش	کمتر از ۱۰ میلیون	۲۰۰	۳/۱۴	۰/۵۸۵
	۱۰ تا ۱۵ میلیون	۶۶	۳/۱۸	۰/۵۵۳
	بیشتر از ۱۵ میلیون	۱۲	۳/۶۶	۰/۳۵۴
سواد مالی	کمتر از ۱۰ میلیون	۲۰۰	۲/۷۴	۰/۵۷۱
	۱۰ تا ۱۵ میلیون	۶۶	۲/۸۱	۰/۵۹۱
	بیشتر از ۱۵ میلیون	۱۲	۳/۱۵	۰/۲۸۹

بین سطوح مختلف متغیر رفتار بر حسب تحصیلات پدر تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها رد می‌شود (جدول ۹). با توجه به مقادیر میانگین در جدول ۸، بیشترین میانگین متغیرهای نگرش، دانش مالی مربوط به افراد با تحصیلات مادر کارشناسی ارشد و بالاتر و بیشترین میانگین متغیر رفتار مربوط به افراد با تحصیلات مادر دیپلم می‌باشد.

بین سطوح مختلف متغیر رفتار بر حسب تحصیلات پدر تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها پذیرفته می‌شود. در متغیرهای نگرش، دانش و سواد مالی بین سطوح مختلف تحصیلات پدر تفاوت معناداری وجود دارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها رد می‌شود (جدول ۵) و بین سطوح مختلف تمامی متغیرهای مورد بررسی بر حسب

جدول ۸ آمار توصیفی مربوط به متغیرهای نگرش، دانش، رفتار و سواد مالی بر حسب تحصیلات مادر

متغیر	تحصیلات مادر	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
نگرش	زیر دیپلم	۱۵۱	۳/۰۶	۰/۵۴۰
	دیپلم	۸۴	۳/۳۷	۰/۶۱۹
	فوق دیپلم	۷	۳/۰۳	۰/۷۲۷
	کارشناسی	۳۲	۳/۱۸	۰/۴۹۵
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۴	۳/۶۲	۰/۱۴۴
	زیر دیپلم	۱۵۱	۲/۰۴	۰/۷۱۹
دانش	دیپلم	۸۴	۲/۶۲	۰/۸۸۹
	فوق دیپلم	۷	۱/۸۳	۰/۳۲۱
	کارشناسی	۳۲	۲/۵۷	۰/۶۰۲
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۴	۲/۶۳	۰/۵۲۴
	زیر دیپلم	۱۵۱	۲/۸۹	۰/۵۶۵
	دیپلم	۸۴	۳/۲۳	۰/۵۶۵
رفتار	فوق دیپلم	۷	۲/۶۲	۰/۳۲۵
	کارشناسی	۳۲	۳/۰۶	۰/۵۳۱
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۴	۳/۲۲	۰/۱۲۵
	زیر دیپلم	۱۵۱	۲/۶۱	۰/۵۱۸
	دیپلم	۸۴	۳/۰۴	۰/۶۱۶
	فوق دیپلم	۷	۲/۴۳	۰/۴۱۷
سواد مالی	کارشناسی	۳۲	۲/۹۱	۰/۴۳۸
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۴	۳/۱۱	۰/۲۵۲

بین سطوح مختلف محل سکونت فعلی تفاوت معناداری وجود دارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها رد می‌شود (جدول ۹).

همچنین بین سطوح مختلف متغیر نگرش بر حسب درآمد جانبی دانشجو تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها پذیرفته می‌شود. در متغیرهای دانش، رفتار مالی بین سطوح مختلف درآمد جانبی دانشجو تفاوت معناداری وجود دارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها رد می‌شود (جدول ۹).

و بین سطوح مختلف متغیرهای دانش، رفتار مالی بر حسب محل سکونت فعلی تفاوت معناداری وجود ندارد به عبارتی دیگر، فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین میانگین‌ها پذیرفته می‌شود. در متغیر نگرش

جدول ۹- نتایج آزمون تحلیل واریانس برای مقایسه متغیرهای پژوهش بر حسب سنوات، درآمد خانوار، تحصیلات پدر و مادر، درآمد جانبی و محل سکونت فعلی

متغیرها	سنوات		درآمد خانوار		تحصیلات پدر		تحصیلات مادر		درآمد جانبی		سکونت فعلی	
	آماره F	سطح معناداری	آماره F	سطح معناداری	آماره F	سطح معناداری	آماره F	سطح معناداری	آماره F	سطح معناداری	آماره F	سطح معناداری
نگرش	۱/۱۸۲	۰/۳۱۷	۴/۷۰۳	۰/۰۱۰	۲/۸۹۶	۰/۰۲۳	۴/۷۷۶	۰/۰۰۱	۲/۲۶۱	۰/۰۶۳	۳/۳۶۲	۰/۰۳۶
دانش	۳/۹۰۲	۰/۰۰۹	۲/۱۷۷	۰/۱۱۵	۳/۲۰۹	۰/۰۱۳	۱۰/۱۹۸	۰/۰۰۱	۱۱/۱۰۵	۰/۰۰۱	۲/۱۸۴	۰/۱۱۵
رفتار	۲/۱۰۱	۰/۱۰۰	۲/۲۱۵	۰/۱۱۱	۱/۳۳۷	۰/۲۵۶	۶/۰۸۷	۰/۰۰۱	۸/۴۹۹	۰/۰۰۱	۰/۶۲۴	۰/۵۳۶

بحث و نتیجه‌گیری

دختر و پسر نشان داد که میزان تأثیر پذیری مؤلفه جنسیت بر سواد مالی بر اساس شرایط مختلف متفاوت است یعنی می‌توان متصور شد که عوامل مداخله‌گر دیگری در شدت تأثیرپذیری آن دخالت دارند. البته تحقیق نشان می‌دهد در صورتی که دانش کافی از طرف افراد، فارغ از جنسیت، وجود داشته باشد؛ هر دو جهت؛ هم نگرش و هم رفتار افراد، بحث مالی را دارند. به‌طور کلی در جامعه پسران بیشتر از دختران از سواد مالی کافی نسبی برخوردارند. که تأثیرگذارترین عامل دانش اولیه آنهاست.

در تحقیق واگنر^۱ و همکاران (۲۰۲۲) نیز زنان نسبت به مردان کمتر درگیر رفتارهای مالی می‌شوند. لوساردی و میچل (۲۰۱۱) با مطالعه‌ای در کشور آمریکا به این نتیجه رسیدند که زنان عموماً با احتمال کمتری به سؤالات در خصوص مسائل مالی پاسخ می‌دهند و بیشتر از گزینه نمی‌دانم استفاده می‌کنند که ناشی از محافظه‌کارتر بودن آنها در خصوص سواد مالی است و منجر به ارزیابی بیش از حد واقع، نسبت به خود می‌گردد.

در تبیین یافته مذکور می‌توان گفت که اختلاف در سطح دانش و سواد مالی عمومی علت وجود این تفاوت معنادار است و نگرش و رفتار مالی در هر دو گروه یکسان می‌باشد. این یافته می‌تواند به اختلاف‌های فرهنگی و اجتماعی مرتبط با نقش‌های جنسیتی در جامعه برگردد. به‌طور کلی، اختلاف‌های جنسیتی در آموزش و فرصت‌های مالی می‌تواند عاملی باشد که باعث این تفاوت در سطح سواد مالی بین دختران و پسران می‌شود. عواملی همچون تفاوت‌های فرهنگی، تبعیض‌های جنسیتی در محیط خانه و مدرسه، و نقش‌های مشخص جنسیتی در تصمیم‌گیری‌های مالی می‌تواند این اختلاف را توجیه کند.

بررسی نتایج حاصل از پژوهش در خصوص سؤال اول پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه دانش مالی در میان دانشجویان، نشان داد که عوامل مختلفی در این زمینه دخیل می‌باشند به این صورت که مؤلفه دانش مالی متأثر از جنسیت دانشجویان می‌باشد در این بین اگر محل زندگی دانشجو در منطقه شهری باشد و والدین تحصیلات بالاتری داشته باشند، میزان دانش مالی فرد افزایش می‌یابد. بررسی‌ها نشان داد که عامل تأهل و درآمد خانواده دانشجو تأثیری بر کسب دانش مالی وی ندارد ولی در این بین هر چه سنوات تحصیلی فرد بالا می‌رود دانش مالی نیز افزایش پیدا می‌کند.

یافته‌های پژوهش در خصوص سؤال دوم پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه نگرش مالی در میان دانشجویان نشان داد که تحصیلات والدین و محل سکونت دانشجو در دیدگان و نگرش وی در خصوص مسائل مالی تأثیر بسزایی دارد. مطالعه صورت گرفته عوامل سن و تأهل و محل زندگی دانشجو را در خصوص تأثیر روی نگرش دانشجویان، بی‌تأثیر نتیجه‌گیری کرد.

یافته‌های پژوهش در خصوص سؤال سوم پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه رفتار مالی در میان دانشجویان نشان داد که این مؤلفه از سه عامل در زمینه سواد مالی دانشجویان تأثیر مستقیم می‌گیرد. دانشجویانی که محل زندگی آنها حوزه شهری باشد و خود دانشجو درآمد جانبی داشته باشد، از لحاظ رفتار مالی سطح بالاتری را به خود اختصاص دادند. البته نقش تحصیلات والدین بخصوص مادر فرد تأثیر مثبتی روی رفتار مالی دانشجو خواهد داشت. پژوهش نشان داد که هر چه عوامل مؤثر بیشتری بر فردی شامل باشد، رفتار مالی مؤثرتری خواهد داشت.

یافته‌های پژوهش در خصوص سؤال چهارم پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در میان دانشجویان

¹ Wagner

زیاد بازتاب کننده تفاوت‌های دسترسی به مسائل مالی می‌باشد و به‌طور ویژه در کشورهای در حال توسعه برجسته‌تر می‌نماید. برای مثال در غنا ۵۲٪ از افراد بالغ شهری حساب‌های بانک تجاری دارند، در مقابل ۲۱٪ از افراد بالغ روستایی چنین هستند. اگرچه افراد بالغ روستایی با احتمال بیشتری از محصولات مالی غیررسمی استقبال می‌کنند، با این حال این استفاده فقط بخشی از این فاصله را به خود اختصاص می‌دهد. به این دلیل که سطح شهرسازی در بیشتر کشورهای آفریقایی هنوز پایین است (مثلاً در مالاوی فقط ۱۶٪ از افراد نمونه در مناطق شهری زندگی می‌کردند)، این تفاوت‌ها به‌طور بالقوه می‌تواند مهم‌تر از تفاوت‌های بین جنس و گروه سنی باشد. یافته‌های پژوهش در خصوص سؤال هفتم پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در خصوص میزان تحصیلات والدین دانشجویان نشان داد که از لحاظ بررسی عامل تحصیلات والدین، شاخص‌های مورد مطالعه و سواد مالی دانشجویان متأثر از سطح تحصیلات والدین می‌باشد که در این میان تأثیرپذیری از مادر بیشتر از پدر مشاهده شده است. که این نتیجه‌گیری با نتایج مطالعات لویمی (۱۳۹۶)، روشندل و همکاران (۱۳۹۵) قادری و علمداری (۱۳۹۹) همسو بوده و با مطالعات کریمی (۱۳۹۲) رضایی و همکاران (۱۳۹۴) غیرهمسو مشاهده می‌شود.

در زمینه متغیر درآمد جانبی دانشجویان، مشاهدات نشان داده است که میزان درآمد دانشجویان در نگرش مالی آنها تأثیر ندارد، ولی از لحاظ رفتاری و شناختی متأثر می‌باشد. بررسی‌ها نشان داد که بین میزان درآمد ماهیانه و سواد مالی افراد ارتباط مستقیم وجود دارد و سطح سواد مالی دانشجویان با افزایش درآمد جانبی بهبود می‌یابد. که با نتایج تحقیق معین‌الدین و دیگران (۱۳۹۲)، دیانتی‌دیلمی و حنیفه‌زاده (۱۳۹۴)، بابایی و دیگران (۱۳۹۵) بود که نشان دادند سواد مالی با سطح درآمد ارتباط دارد.

یافته‌های پژوهش در خصوص سؤال هشتم پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در ارتباط با درآمد دانشجویان نشان داد که در سطوح دانش و رفتار تأثیری وجود ندارد؛ ولی در سطوح نگرش و سواد مالی به‌گونه‌ای که هر چه سطح درآمد خانوار افزایش می‌یابد نگرش مالی افراد و در کنار آن سواد مالی افراد تقویت می‌شود. نتایج پژوهش با مطالعات دیانتی و حنیفه‌زاده (۱۳۹۴)، چونگ هوآشن و همکاران (۲۰۱۷)، همسو و با مطالعات کریمی

به‌علاوه، تفاوت در نگرش‌ها و انتظارات اجتماعی نسبت به دختران و پسران نیز می‌تواند تأثیرگذار باشد. اگر جامعه انتظار داشته باشد که دختران به مسائل مالی کمتر علاقه نشان دهند یا کمتر درگیر بازارهای مالی شوند، این می‌تواند باعث کاهش تمایل و توجه دختران به مسائل مالی شود.

با بررسی تأثیر عامل جنسیت بر سواد مالی جامعه هدف، نتیجه‌گیری شد که بین متغیرهای نگرش و رفتار از نظر مردان و زنان تفاوت معناداری وجود ندارد؛ ولی سطح متغیرهای دانش و سواد مالی از نظر مردان بالاتر از زنان است که با مطالعات احمدی و همکاران (۱۴۰۰)، صالحی-کردآبادی و همکاران (۱۴۰۰)، لوگوئتوئر (۲۰۱۹)، باور^۱ و کار^۲ (۲۰۱۹)، بیکر^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، مورگان و تیرینه (۲۰۱۹) همسو و با مطالعات روشندل و همکاران (۱۳۹۷)، قادری و علمداری (۱۳۹۹) غیرهمسو می‌باشد.

یافته‌های پژوهش در خصوص سؤال پنجم پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در میان دانشجویان متأهل و مجرد نشان از عدم ارتباط از لحاظ میزان متغیرهای سواد مالی از نظر افراد مجرد و متأهل دارد. که این با تحقیقات احمدی و همکاران (۱۴۰۰)، کریمی (۱۳۹۲) غیرهمسو بوده و با مطالعات پنگ و همکاران (۲۰۰۷)، باهنر (۱۳۹۱) همسو می‌باشد.

یافته‌های پژوهش در خصوص سؤال ششم پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در مورد تفاوت محل زندگی دانشجویان نشان داد که سطح متغیرهای دانش، رفتار و سواد مالی از نظر افرادی که زندگی دائمی آنها شهری است، بالاتر از افرادی است که محل زندگی دائمی آنها روستایی است؛ که با مطالعات بابایی و همکاران (۱۳۹۵)، دیانتی و حنیفه‌زاده (۱۳۹۴)، همسو و با مطالعات رضایی و همکاران (۱۳۹۴) غیرهمسو و با نتایج تحقیقات هونگ و دیگران (۲۰۰۹) و بابایی و دیگران (۱۳۹۵) می‌باشد که بیانگر این است که بین ساکن بودن در نواحی شهری/روستایی و سواد مالی ارتباط وجود دارد. با توجه به اندازه‌گیری‌های سطح آگاهی از اصطلاحات مالی و مؤسسات، بیشتر تحقیقات کشوری بیان کننده وجود تفاوت‌های قوی منطقه‌ای در سواد مالی بخصوص بین مناطق شهری و روستایی هستند. این امر به احتمال

¹ bawre

² kar

³ baker

(۱۳۹۲) رضایی و همکاران (۱۳۹۴) غیرهمسو مشاهده شد.

یافته‌های پژوهش در خصوص سؤال نهم پژوهش مبنی بر وضعیت مؤلفه‌های سواد مالی در مورد سنوات دانشجویان نشان داد که تأثیر عامل سنوات تحصیل که شاخص سن را هم شامل می‌شود، در متغیرهای نگرش و رفتار تفاوت معناداری مشاهده نشد؛ اما سطح دانش مالی افراد دارای اختلاف می‌باشد و هر چه سنوات تحصیل افزایش می‌یابد، بر میزان دانش مالی و سواد مالی افزوده می‌شود.

بر اساس مطالعه لوساردی و همکاران (۲۰۰۶) دانش و آگاهی در میان جوانان پایین‌تر از افراد با سن بالاتر است؛ که با نتایج پژوهش همسو می‌باشد. همچنین نتایج پژوهش با مطالعات صالحی‌کردآبادی و همکاران (۱۴۰۰)، باور^۱ و کار^۲ (۲۰۱۹)، بیکر^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، کریمی (۱۳۹۲)، تفتیان و تجملیان (۱۳۹۹)، همسو و با مطالعات باهنر (۱۳۹۱) یوسفی (۱۳۹۶) غیرهمسو و همسو با تحقیق معین‌الدین و دیگران (۱۳۹۲) می‌باشد که در بررسی سطح سواد مالی کارکنان دولت به این نتیجه رسیدند که مؤلفه سن بر سطح سواد مالی کارکنان دولت تأثیری نداشته است.

با بررسی دقیق عوامل مؤثر بر سواد مالی به اهمیت مؤلفه‌های ارجح‌تر در تأثیر بر سواد مالی مشاهده می‌شود که نقش تحصیلات و دریافت دانش از ارزش بالاتری برخوردار است. این مقوله یعنی توجه به امر آموزش، با علم به اینکه افزایش سواد مالی جامعه در گرو آموزش است، و این از طریق آموزش و افزایش سواد مالی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان که متولیان آموزش در مدارس هستند صورت می‌گیرد؛ پس توجه به آموزش این گروه بشدت احساس می‌شود.

¹ bawre

² kar

³ baker

منابع

- احمدی، علیرضا، اردشیری، سروش، خیبر، نسرين، آبادی‌زاده، علی و خیبر، محمد، (۱۴۰۰)، تأثیر سواد مالی بر متغیرهای جمعیت‌شناختی دانشجویان کارشناسی دانشگاه‌های شهرستان بهبهان. فصلنامه مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان. جلد ۲، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰، صفحه: ۱ تا ۲۴
- احمدی، غلامعلی، امام جمعه، سید محمدرضا و علیزاده-کتلونی، لیلا، (۱۳۹۴)، بررسی میزان توجه به مؤلفه‌های سواد مالی و اقتصادی در محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی برنامه‌ریزی درسی). دوره ۱۲. شماره ۲۰ (پیاپی ۴۷). صص ۱۷۹-۱۹۲
- اوژند، ع و پور، ک، م، (۱۴۰۲)، توانایی شناختی، دانش اقتصادی و سواد مالی. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۷(۲۴)، ۱۱۹-۱۳۰.
- بابایی، عباس، رضایی‌نژاد، فرشاد و ابوالفتحی، عین‌الله، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه سواد مالی مدیران مدارس و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (مطالعه موردی: مدیران مدارس آموزش و پرورش شهرستان آبدانان). مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری: تابستان ۱۳۹۵، دوره دوم - شماره ۲
- باهنر، زهرا، (۱۳۹۱)، "بررسی رابطه سواد مالی با رفاه مالی معلمان"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد یزد.
- بیدگلی، اسلامی و کریم‌خانی. (۱۳۹۵)، سواد مالی؛ زمینه‌های سیاسی- اقتصادی پیدایش و جایگاه آن در اقتصاد بازار. تحقیقات مالی، ۱۸(۲)، ۲۵۱-۲۷۴
doi:10.22059/JFR.2016.61591
- تفتیان، ا، عضدی، ا و راجل، م، (۱۳۹۷)، آموزش سواد مالی و برنامه درسی دانش‌آموزان دومین کنگره بین‌المللی و سومین کنفرانس توانمندسازی جامعه در حوزه علوم انسانی و مطالعات تربیتی، <https://civilica.com/doc/772250>
- تفتیان، اکرم و تجملیان، امیرحسین، (۱۳۹۹)، مروری بر مطالعات سواد مالی و رفتار مالی در گروه‌های سنی مختلف. سومین کنفرانس بین‌المللی و ملی مطالعات مدیریت، حسابداری و حقوق.
- دیانتی‌دیلمی، زهرا و حنیفه‌زاده، محمد، (۱۳۹۴)، بررسی سطح سواد مالی خانواده‌های تهرانی و عوامل مرتبط با آن. فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، ۲۶(۸)، ۱۳۹-۱۱۵
- رضایی، اصغر، فرزانه، فرزاد و دوستی، مرتضی، (۱۳۹۴)، تفاوت سواد مالی دانشجویان دانشکده تربیت بدنی با سایر دانشکده‌های دانشگاه مازندران. پایان‌نامه برای اخذ درجه فوق لیسانس.
- روشندل، آرمان، امیری، هادی و طغیانی، مهدی، (۱۳۹۷). سواد مالی و ضرورت سنجش آن در نظام نوین آموزشی؛ مطالعه موردی شهرستان شهرضا. رویکردهای نوین آموزشی، ۱۳(۱)، ۶۷-۸۶
doi:10.22108/nea.2018.103011.1059
- صالحی‌کردآبادی، سجاد، زاددوستی، فرزانه و زاددوستی، پروانه، (۱۴۰۰)، ارزیابی و سنجش سواد مالی کارکنان استانداری
- گیلان، حکمرانی و توسعه، (۲)، ۱۲۵-۱۴۶.
doi: 10.22111/jipaa.2021.136838
- عزیزی، ن، ا، بلندهمتان، ک و ساعدی، پ، (۱۳۹۸)، بررسی زمینه‌ها و عوامل خلاقیت در تدریس معلمان خلاق در مدارس روستایی. تدریس پژوهی، ۷(۲)، ۸۸-۱۱۴.
<https://doi.org/10.34785/j012.2019.477>
- قادررهنقی، مجید و خندان‌علمداری، صابر، (۱۳۹۹)، ارائه چارچوبی برای استقرار و توسعه نظام پیوسته سواد مالی از طریق سنجش سواد مالی در مدارس متوسطه تهران. فصلنامه علمی-پژوهشی کارافن. پاییز ۱۳۹۹، دوره ۱۷، شماره ۲، ۲۷۱-۲۵۵
- قنویزی، ن و اطهری‌اصفهانی، ز، ا، (۱۴۰۲)، چگونگی آموزش سواد مالی و تأثیر آن بر کاهش مصرف‌گرایی دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهرستان کاشان. رویکردهای نوین آموزشی، ۱۷(۲)، ۲۱-۴۰.
<https://doi.org/10.22108/nea.2023.133029.1755>
- کریمی، سعید، (۱۳۹۲)، بررسی رابطه تجارب مصرفی دوران کودکی دانشجویان با سواد مالی آنها (مطالعه موردی: استان یزد)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.
- میرعرب، رضا، حاجی‌تبار فیروزجایی، محسن و آریان‌فر، سمیه، (۱۳۹۷)، تحلیل مؤلفه‌های سواد اقتصادی کتاب‌های درسی دوره دوم متوسطه از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان. دو فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی، ۷(۱۴)، ۱۲۱-۱۳۲.
doi: 10.22080/eps.1970.2128
- هراتیان، علی و پیری، محمد، (۱۳۹۸)، بررسی دانش، نگرش و رفتار مالی در سواد مالی دانشجویان. نشریه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۵(۲)، ۵۶-۶۷.
- یعقوب‌نژاد، احمد، نیکومرام، هاشم و معین‌الدین، محمود، (۱۳۹۰)، «ارائه الگویی جهت سنجش سواد مالی دانشجویان ایرانی با استفاده از روش دلفی فازی». مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار. شماره هشتم، صص ۱-۲۳
- یوسفی، زهرا، طیبی‌زاده، عالیبه، (۱۳۹۶)، اندازه‌گیری سواد مالی سرمایه‌گذاران حقیقی بورس اوراق بهادار ایران و ارتباط سواد مالی با تنوع پرتفوی کنفرانس ملی تحقیقات علمی جهان در مدیریت، حسابداری، حقوق و علوم اجتماعی.
- Baker, H Kent, Kumar, Satish, Goyal, Nisha, & Gaur, Vidhu. (2018). How financial literacy and demographic variables relate to behavioral biases. *Managerial Finance*. doi:<https://doi.org/10.1108/MF-01-2018-0003>
- Bawre, Snehal ; Kar ,Sujata. (2019). An investigation of the demographic factors affecting financial literacy and its components among urban Indians. *International Journal of Education Economics and Development* 10(4):398, DOI:10.1504/IJEED.2019.102749
- Bernheim, B. Douglas & Garrett, Daniel M. (2003): The effects of financial education in the workplace: evidence from a survey of households

- Cameron, M. P., Calderwood, R., Cox, A., Lim, S., & Yamaoka, M. (2014). Factors associated with financial literacy among high school students in New Zealand. In *International review of economics education* (Vol. 16).
- Cameron, M. P.; Calderwood, R.; Cox, A.; Lim, S.; Yamaoka, M. (2013). Factors associated with financial literacy among high school students, University of Waikato, Hamilton, New Zealand.
- Cohee, L. M., Opondo, C., Clarke, S. E., Halliday, K. E., Cano, J., Shipper, A. G., Barger-Kamate, B., Djimde, A., Diarra, S., & Dokras, A. (2020). Preventive malaria treatment among school-aged children in sub-Saharan Africa: a systematic review and meta-analyses. *The Lancet Global Health*, 8(12), e1499-e1511 .
- Deng, H. T., Chi, L. C., Teng, N. Y., Tang, T. C., & Chen, C. L. (2013). Influence of financial literacy of teachers on financial education teaching in elementary schools. *International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning*, 3(1), 68.
- Dvorak, T & Hanley, H. (2010) " Financial literacy and youth entrepreneurship in south Africa", *African Journal of Economic and Management Studies*, vol.1, Iss:2, pp. 164-182.
- Helmer, R. and Hespanhol, I. (1997) *Water Pollution Control—A Guide to the Use of Water Quality Management Principles*. Published on Behalf of the United Nations Environment Programme, the Water Supply & Sanitation Collaborative Council and the World Health Organization .
- Jana, D., Sinha, A., & Gupta, A. (2024). Determinants of financial literacy and use of financial services: an empirical study amongst the Unorganized sector workers in Indian scenario. *Iranian Journal of Management Studies*, 12(4), 657-675 .
- Lovimi, H. (2017). Examining the status of financial literacy among high school students in Ahvaz city and providing solutions to improve it [Ilam University]. <https://ganj.irandoc.ac.ir/viewer/c7acfae3dd0a892dc27bdf70410ec7bd?sample=1>
- Morgan P J., L Q. Trinh. (2019). Determinants and Impacts of Financial Literacy in Cambodia and Viet Nam. *Journal of Risk and Financial Management*. 12(19).1-24.
- Morgan, P. J., & Trinh, L. Q. (2019). Determinants and impacts of financial literacy in Cambodia and Viet Nam. *Journal of Risk and Financial Management*, 12(1), 19 .
- Novitasari, Dewiana, Juliana, Juliana, Asbari, Masduki, & Purwanto, Agus. (2021). The Effect of Financial Literacy, Parents' Social Economic and Student Lifestyle on Students Personal Financial Management. *Economic Education Analysis Journal*, 10(3), 522-531. doi:<https://doi.org/10.15294/eeaj.v10i3.50721>
- Okello Candiya Bongomin, G., Ntayi, J. M., Munene, J. C., & Malinga, C. A. (2018). Mobile money and financial inclusion in sub-Saharan Africa: the moderating role of social networks. *Journal of African Business*, 19(3), 361-384 .
- Peng, C.M, Bartholomue, S, Fox, J & Cravener, C., (2007), The Impact of Personal Finance Education Delivered in high school and College courses, *Journal of family and Economic Issues*, vol 28: 265 -284.
- Purwidianti, Wida, Santoso, Anggit Prasetyo Budi, Darmawan, Akhmad, Rahmawati, Ika Yustina, & Setyani, Lutfia. (2022). The Impact Of Financial Literacy, Financial Planning, Financial Self-Efficiency, And Demographic Variables On Financial Behavior. Paper presented at the ICBAE 2022: Proceedings of the 3rd International Conference of Business, Accounting, and Economics, ICBAE 2022, 10-11 August 2022, Purwokerto, Central Java, Indonesia.
- Rosacker, K. M., & Rosacker, R. E. (2016). An exploratory study of financial literacy training for accounting and business majors. *The International Journal of Management Education*, 14(1), 1-7 .
- Sabri, M., F., Maurice mac Donald, Tahira & k., Itira – Jariuh Masud, (2010), Credit Card Ownership among American High School Seniors, *Journal of Family and Economic Issues*, 31:151-160.